

VLASTIVĚDNÝ SBORNÍK PODŘIPSKA.

V ROUDNICI n. L. 1. července 1924.

Pověst o Husově vysvěcení v Roudnici.

Jak svědčí úřední matrika svěcenců pražské arcidiecése, došel Mistr Jan předposledního z kněžských svěcení, jáhenského, v Praze 3. dubna 1400. Než zápisu o Husově vysvěcení na kněze v knize ne-najdeme. Nepořádek, jaký tu právě matrika projevuje, a neobvyklý zjev, že z obyčejných čtyř svěcení máme v ní pro r. 1400 zápis toliko o dvojím, o zmíněném dubnovém a zářijovém, nasvědčuje tomu, že písař, jenž tuto část sestavoval až po roce, ne-li po dvou, nedostal všech zápisů toho roku do rukou. Ano zdá se, jakoby právě *červnové svěcení, o němž byl by se mohl Hus státi knězem nejspíše*, písař marně hledal. Začal po vzpomnutí zápisu dubnovém omylem znovu přepisovat tento zápis, když pak to zpozoroval, škrtnl vše, ale podobným omylem na začal zase zápis z r. 1399, který také již sám má o 10 listů dříve; v zápětí však přerhl i to. Přes to však vyplývá ze srovnání jmen svěcenců dubnových a zářijových, že chybějící však svěcení *červnové nebylo svěcení pravidelné, nýbrž mohlo být jen částečné, jakých pro jiná léta najdeme v matrice nemálo*; některý ze světicích biskupů světíval leckdy i na venkově v klášteře mnichovohradištském, v Krumlově, v Budějovicích a p. Najdemeť ty, kdož byli svěcení na př. hned s Husem, jak dosahují svěcení kněžského v září a to tak dokonale, že mezery jsou tu zcela nepatrné. *Že však Mistrovo vysvěcení spadá přece nejspíše do června 1400, tomu nasvědčují i okolnosti jiné.*

Ku podivu pozdě byl by i tak dosahoval kněžství M. Jan. Pravděpodobně bylo mu již třicet let. A přece, jak doznává sám v známé bolestné vzpomínce, hned jako studentík „měl mysl, aby byl brzo knězem, aby tak měl dobré rúcho a byl lidem vzácn.“ Jakkoli dodává, že když porozuměl Písmu, poznal hříšnost té touhy, v době, o níž hovoříme, pokročil nepochybně vnitřní obrát, o kterém mluví kající ta vzpomínka, tak daleko, že ho po vysvěcení hnala touha po možnosti kázat; tato možnost byla tehdy nejspíše již mocnou potřebou jeho duše. Sotva tedy otálel s vysvěcením. *Spíš asi oproti kolegům spěchal a nelitoval nepřijemností, jen aby byl již knězem.* I nemůžeme pak zamítnouti dohad, jenž ostatně, jak řečeno, jediné dovede vysvětliti, proč zápis o jeho vysvěcení v matrice marně hledáme, dohad,

že se vypravil za konečným svěcením na venkov, kam se vždy scházelo mnohem méně svěcenců, takže snadno zápis o nich zapadal. *Vitané vysvětlení záhady nabízí nám tu podání, že se tak stalo v Roudnici.*

Podání to dochází podivuhodného potvrzení posledním vydáním matriky svěcenců, které sestavil biskup dr. Podlaha v r. 1920-22. Dovidáme se z ní zajisté, že právě tehdejší *arcibiskup Olbram*, a to, pokud víme, z pěti arcibiskupů v 20letém období, z něhož je matrika zachována, *jediný, světíval v Roudnici v tamním augustiniánském klášteře.* Dvakráte 1397 a 99) konal tu pravidelné velké svěcení, jindy konávané pouze v Praze. Takovým arci červnové svěcení býti nemohlo, jak jsme viděli. Vysvětlení jest ostatně nasnadě. Od dubna totiž trvala v zemi znovu propuknuvší válka panstva a jeho domácích i zahraničních spojenců proti králi Václavovi IV. Jen málo svěcenců bylo by se vydalo tehdy za arcibiskupem, *jenž, jsa v dobrých stycích s odbojem, měl hodně důvodů nechoditi do Prahy.* Pohříchu historik roudnického podání dnes ještě aspoň užítí *nesmi.*

První, kdo, pokud víme, zapsal roudnické podání, je vídeňský historik Adam Wolf. Jeho životopis pověstného ministra rakouského doby Leopolda I., Václ. Euseba Lobkovicze, vyšlý ve Vídni 1869, tvrdí sice zcela určitě, že se Husovi dostalo vysvěcení na kněze v zámecké kapli roudnické, ale třeba neříká, odkud se toho dověděl, ze souvislosti plyne, že mu to pověděl zámecký kastelán. A tento zpravodaj je nanejvýše podezřelý. I když to nevíme bezpečně, můžeme se přece jádra pověsti dohadovati se svrchovanou pravděpodobností. Tento kastelán provádí také galerii a v ní od r. 1847 visící obraz nepochybně zrodil roudnickou legendu. Je to známá oltářní archa z kostelíka ve Vliněvsi, na níž vlevo dole zobrazuje výjev, jak sv. Vojtěchovi přisluhuje u oltáře Jan Hus, kterého poznáváme po kacířské čepici. Toť zajisté dostatečný podnět kastelánské obrazotvornosti ke smyšlené pověsti, k níž motiv mohla dostat ostatně i v starší populární literatuře vzpomínaná skutečnost, *že to bylo v Roudnici, kde asi r. 1421 došel dosvěcení husitský biskup Jan Rokycana.*

Je však proto *nutné* prohlásiti roudnické podání za plod kastelánské fantazie? Jakkoli závěr takový připadá takřka očividným, byl by nicméně chybný. Jeho skoro samozřejmost vyplývá z dnešního našeho vědění. Nesmíme však zapomenouti jeho podmíněnosti. Co se zdá dnes tak podivuhodně samozřejmým, může zítřek usvědčiti jako dokonalý omyl. *Stačilo by zajisté, aby se našel doklad o roudnické pověsti starší než 1847, a podání nabude pro historika ceny vážného dokumentu.* Knižní jeho původ je totiž pak úplně vyloučen, a jeho věrohodnost stoupá potom nesmírně souvislostmi, o nichž jsem hovořil na počátku: to, proč nebylo dříve v pramenech opory pražádné, dochází dokonalého potvrzení skutečností, že arcibiskup, do jehož života právě spadá vysvěcení Husovo, světíval rád v Roudnici. Proto vyhověl jsem rád vyzvání, abych stanovil věrohodnost roudnického podání v časopise, sdružujícím vlastivědné pracovníky kraje. Husitský pracovník ocitá se tu v koncích: najíti žádoucí doklad dovede zajisté leda historik místní. Na ně obrací se proto s prosbou tento článkuček.

Dr. F. M. Bartoš.

Medailon Mistra Jana Husa

na zvonu v Ústí n. L. Zvon ten ulit byl r. 1544 v Roudnici slavným zvonařem Matějem Spiczem (Špicem) a podnes je umístěn na věži děkanského chrámu v Ústí n. L. Odlitek Husova medailonu je uchován v roudnickém museu a podle něho je náš obrázek nakreslen p. profesorem K. Rozumem. Jak patrně, vyzvánějí podnes v Ústí zvonem husitským. Co myslíte, děti, byl v našem Podřipsku Mistr Jan Hus uctíván? Podoba Husova je ošm vřně nakreslena dle původní práce mistra zvonaře. Není dokonalá ve výrazu a tvaru, ale tak vyhlížely vytvořeny tehdejšího věku! Tím je náš obrázek zajímavým dokladem umění své doby.

O našich příjmeních.

Je obecně známo, že byl kdysi v slovanských jazycích zvyk označovati syna křestním jménem otcovým, rozšířeným o přivlastňovací příponu -ov, -ovic, -ovič, -in a pod. Dosud je živý na př. v ruštině („po očestvu“); syn otce Andreja se jmenuje Andrejev, syn Puškův (nom. Puška) Puškin, syn Iljův Iljič, syn Petřův Petrovič a pod. Známý je tento způsob v jihoslov. jazycích (srbochorv. -ić, slovin. -ič). Také v češtině jsou hojné zbytky těchto tak řeč. ro dinných jmen, patronimik. Z nich snad ve všech českých krajích je obvyklá přípona -ovic (-ů), kterou se označují členové jedné rodiny, majetek její atd. (Nová-